

De Limburger.

Spectaculaire koffiesmokkel in het Loch im Westen, nu 75 jaar geleden

19-01-2021 om 11:50 door Jos van den Camp

Kinderen banen zich in 1950 net ten zuiden van Aken een weg over de restanten van de Siegfiedlinie (Westwall) om samen en met hun gesmokkelde koffie de grens over te steken. Douaniers konden er dan altijd maar een paar in de kraag grijpen. Afbeelding: Mathias Forschelen

- [Delen](#)
- [Tweet](#)
- [LinkedIn](#)

Het is 75 jaar geleden dat de spectaculaire naoorlogse koffiesmokkel rond het Drielandenpunt ontstond en escaleerde. Allemaal veroorzaakt door de eeuwenoude Duitse koffiebelasting. Die is nu opnieuw actueel. Over *Kaffeesteuer* en koffiesmokkel, daar zijn hier in het *Loch im Westen* nog wel wat verhalen over te vertellen.

Ze liggen er al vele jaren. En ze liggen er nog steeds: de winkels en winkeltjes aan deze kant van de grens waarvan de schappen volgestouwd zijn met Tchibo-, DallMayer-, Jacobs-, Darboven- en Eduschokoffie. Voor Duitse grensbewoners is het anno 2021 nog steeds lucratief Duitse koffie aan te schaffen op Nederlands grondgebied.

Consumenten omzeilen op die manier de *Kaffeesteuer*, de koffiebelasting, die al sinds 1781 in Duitsland wordt geheven. Wie hier tussen Venlo en Vaals geroosterde koffie haalt, betaalt per kilogram koffie geen 2,19 euro aan koffiebelasting zoals in Duitsland. Precies dezelfde oploskoffie is op Duits grondgebied zelfs 4,78 euro per kilogram duurder dan wanneer je hem in zo'n winkel(tje) of tankstation in Nederland koopt.

Een grensovergang in Kerkrade met pal achter een winkeltje in koffie. Foto: Douanemuseum Friedrichs Internetwinkels

Koffiebelasting levert de Duitsers vandaag de dag in eigen land zo'n één miljard euro per jaar op. Duitse consumenten bestellen echter in toenemende mate koffie bij buitenlandse internetwinkels. Dat is een stuk goedkoper, ze omzeilen de koffiebelasting. Duitsland vreest door die ontwikkeling een forse terugloop in belastinginkomsten. En dus probeerde de regering het buitenlandse internetwinkels recent nog moeilijk te maken om koffie in Duitsland te leveren.

Liefst had Duitsland het *Kaffeesteuergesetz*, de koffiebelastingwet, aangepast en allerlei administratieve obstakels opgeworpen om die handel te bemoeilijken. Maar de Europese Commissie ziet dat als een ongeoorloofde handelsbelemmering en stak daar recent, in november afgelopen jaar, nog een stokje voor.

Lucratief

Ook de gewone koffiehandel in de grensstreek blijft nog steeds lucratief. Het is natuurlijk al lang geen smokkel meer. Al mag je volgens de wet officieel nog steeds niet meer dan tien kilogram per keer mee de grens overnemen. Dit jaar is het 75 jaar geleden dat de spectaculaire koffiesmokkel in de grensstreek oplaaide en al snel daarna escaleerde.

Buitgemaakte koffie, in 1952 gesmokkeld in zakken voorzien van schouderbanden. Foto: Douanemuseum Friedrichs-Douane Aken

‘Bruine goud’

Want meteen na de oorlog was het smokkelen van het ‘bruine goud’ een succesvolle manier om wat geld bij te verdienen en thuis in Duitsland uit de ellende te komen. Het naoorlogse Duitsland had inkomsten nodig en bepaalde de koffiebelasting op maar liefst tien mark per kilo. Smokkelaars kochten in het Belgische en Nederlandse grensgebied een kilo koffie in voor bijvoorbeeld omgerekend acht mark om die een paar kilometer verderop over de grens te verkopen voor zestien mark. In één week tijd kon een smokkelaar dubbel zo veel verdienen als een douanebeambte in één maand.

De koffiesmokkel speelde zich met name af in de wijde omgeving van het Drielandenpunt: het *Loch im Westen*, het gat (in de grens) in het westen van Duitsland. De manieren van smokkelen waren spectaculair. Lijkwagens, autobanden, benzinetanks en kindervagens met dubbele bodems werden ingezet in het kat-en-muisspel dat driekwart eeuw geleden begon.

Pantserwagen

Voorbeelden klinken te bizar om waar te zijn: in een nacht midden april 1950 lagen douaniers in het *Aachener Wald* te wachten op smokkelaars uit Kelmis of omgeving. En die kwamen inderdaad, met een auto die door het bos reed. Toen ze weigerden te stoppen, vuurde de douane tot negen maal toe op de wagen. Maar zonder succes. De kogels ketsten af, de auto verdween. Een paar dagen later verscheen dezelfde mysterieuze auto opnieuw op het toneel en vuurde de douane 21 schoten af. Opnieuw tevergeefs. De wagen bleek een uitgerangeerde pantserwagen te zijn die in de Tweede Wereldoorlog was buitgemaakt van het Belgische leger, nu ingezet voor de lucratieve koffiesmokkel.

Een VW-Kever die nog in 1973 bij een grensovergang gesnapt werd met 300 kilogram aan gesmokkelde koffie. Foto: Douanemuseum Friedrichs

Een ander voorbeeld: de sacramentsprocessie van 8 juni 1949 in Kerkrade. Die ging de geschiedenis in als de smokkelprocessie. Mensen in de stoet die over de Nieuwstraat langs de prikkeldraadafscheiding aan de Neustrasse in Herzogenrath liepen, stopten Duitsers in alle drukte allerlei smokkelwaar toe, waaronder koffie. Of neem dat verhaal van dat ontdekte gat in – opnieuw – het wegdek van de Nieuwstraat in Kerkrade. Het bleek een mislukte tunnel te zijn voor koffiesmokkelaars die eigenlijk een paar meter verderop in een mijnwerkerswoning had moeten uitkomen: rekenfoutje.

Douaniers bekijken de mislukte smokkeltunnel die in het huis op de Nieuwstraat in Kerkrade had moeten uitkomen. Foto: *Douanemuseum Friedrichs*
Doden

De scenario's waren legio: vrouwen die dubbele rokken droegen waarin koffie werd verstopt, smokkelaars die net op Duits grondgebied pakketten koffie uit de trein Valkenburg-Aken gooiden naar gewaarschuwde handlangers in het veld. Ook is er dat verhaal over honderd kinderen die tegelijkertijd de grens overstaken, waarna de douane slechts een enkeling kon snappen.

Het lijken spannende en romantische avonturen. Maar er vielen doden bij. Alleen al in de periode tussen 1946 en 1952 werden 31 smokkelaars en twee douanebeambten neergeschoten in het gebied dat het *Aachener Kaffeefront* werd genoemd. In 1953 verlaagt de Duitse regering de koffiebelasting naar vier mark per kilogram. Koffiesmokkel wordt een stuk minder aantrekkelijk. Smokkelaars nemen minder risico al blijft de smokkel op kleinere schaal doorgaan tot in de jaren zeventig.